



- **А. Кофанов, О. Кобилянський**
МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ХОЛОДНОЇ
ЗБРОЇ ТА СХОЖИХ З НЕЮ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОЇВ)
- А. Кофанов, О. Кобилянський, В. Індюкова
ЗАРОДЖЕННЯ, ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ
СУДОВОЇ БАЛІСТИКИ
- А. Кофанов, В. Індюкова
КРИМІНАЛІСТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБІГУ ЗБРОЇ
- А. Кофанов, В. Арешонков
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ
СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ
СУДОВО-БАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
- П. Біленчук, А. Кофанов, О. Кобилянський
КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НАБОЇВ ДО
ГЛАДКОСТВОЛЬНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ
- А. Кофанов, О. Кобилянський, В. Індюкова
КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ
- А. Кофанов, О. Кобилянський, В. Індюкова
ВИЗНАЧЕННЯ ВІДСТАНІ ПОСТРІЛУ ЗА
УШКОДЖЕННЯМИ НА ТІЛІ ЛЮДИНИ
- А. Кофанов, В. Арешонков
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ
САМОЗАРЯДНОЇ (АВТОМАТИЧНОЇ) ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ
- А. Кофанов, В. Арешонков
ЗРАЗКИ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
- А. Кофанов, В. Арешонков
ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗБРОЄЗНАВСТВА
- П. Біленчук, А. Кофанов, О. Кобилянський
УКРАЇНСЬКЕ МИСЛИВСТВОЗНАВСТВО
(МИСЛИВСТВОЗНАВСТВО В УКРАЇНІ)
- А. Кофанов, В. Назаров
ВИЗНАЧЕННЯ ВІДСТАНІ ПОСТРІЛУ ПРИ СТРІЛЬБІ З
ГЛАДКОСТВОЛЬНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ
- А. Кофанов
КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗБРОЄЗНАВСТВО

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ
АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ
ТА СХОЖИХ З НЕЮ ПРЕДМЕТІВ
(ПРИСТРОЇВ)**





**«НАУКОВА БІБЛІОТЕКА КРИМІНАЛІСТА»
презентує підручники, монографії, навчальні
посібники в таких галузях знань:**

- Серія «Людина, право, суспільство»
- Серія «Економіка, фінанси, право»
- Серія «Безпека людини, суспільства, держави»
- Серія «Національна і міжнародна безпека»
- Серія «Міжнародне співробітництво»
- Серія «Мас-медіа»
- Серія «Криміналістична освіта ХХІ століття»
- Серія «Криміналістична наука в цивільному, арбітражному та кримінальному процесі»
- Серія «Міжнародна і вітчизняна злочинність»
- Серія «Запобігання, протидія, розслідування злочинів»
- Серія «Автоматизація, комп'ютеризація, інформатизація»
- Серія «Зброезнавство і мисливствознавство»
- Серія «Інформація+Інтелект+Інновація»
- Серія «Електронна фотографія»
- Серія «Криміналістичне забезпечення»
- Серія «Культура, мистецтво, право»
- Серія «Власність, земля, право»

Андрій Віталійович КОФАНОВ
Олег Леонідович КОБИЛЯНСЬКИЙ

СЛІДЧИХ І КРИМІНАЛІСТІВ
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

А.В. КОФАНОВ
О.Л. КОБИЛЯНСЬКИЙ

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ ТА
СХОЖИХ З НЕЮ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОЇВ)**

Методичні рекомендації

В авторській редакції

Підписано до друку **06.06.2013.**
Формат 60×84. Папір офсетний.
Тираж 300 прим.

Видавництво УкрДГРІ
Р.с. серія ДК № 182 від 18.09.2000 р.
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78

Адреса редакції та п/п: інформаційно-видавничий відділ УкрДГРІ
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78
Тел.: 206-35-18; тел./факс: 430-41-76
E-mail: mru@ukrdgri.gov.ua

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ ТА
СХОЖИХ З НЕЮ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОЇВ)**

Методичні рекомендації



Київ 2013

X 629.4
К 74

Схвалено та затверджено кафедрою криміналістичної техніки навчально-наукового інституту підготовки слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ (протокол № __ від __.__.2013 року).

Рецензенти:

Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.

К 74 Методологічні та методичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГПІ, 2013. – **56** с. – (Серія «Зброезнавство і мисливствознавство»).

У методичних рекомендаціях висвітлюються.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Для співробітників експертної служби та інших підрозділів органів внутрішніх справ, студентів і викладачів юридичних навчальних закладів.

X 629.4

© Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.

© Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів НАВС, 2013.

ЗМІСТ

Навчальне видання

Передмова.....	
Розділ 1. Предмет, об'єкт та методика криміналістичної експертизи холодної зброї.....	
Розділ 2. Криміналістичні та техніко-криміналістичні вимоги до холодної зброї.....	
Розділ 3. Визначення придатності та достатності предмета для ураження цілі.....	
Розділ 4. Особливості дослідження найбільш розповсюджених видів холодної зброї.....	
Список використаних і рекомендованих джерел.....	

ПЕРЕДМОВА

А.С. Подшибякин. – Саратов, 1975.

14. Подшибякин А.С. Криминалистическое учение о холодном оружии: дис ... доктора юрид. наук в форме науч. докл.: 12.00.09 / Подшибякин А.С. – М., 1997.

15. Попенко В.Н. Маскированное холодное оружие / Попенко В.Н. – М.: Богучар, 1994.

16. Попенко В.Н. Метательное холодное оружие. – М.: Красногорск : АОЗТ Богучар, 1993.

17. Ручкин В.А. Оружие и следы его применения. Криминалистическое учение / В.А. Ручкин. – М.: Юрлитинформ, 2003.

РОЗДІЛ 1
ПРЕДМЕТ, ОБ’ЄКТ ТА МЕТОДИКА

КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; 2005. – № 2. – Ст. 44.

2. Кримінальний кодекс України: за станом на 5 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2001.

3. Про судову експертизу: № 4038-ХІІ за станом на 25 лютого 1994 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 1994.

4. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: № 3 за станом на 26 квіт. 2002 р. / Верховний Суд України. – Офіц. вид. – К.: Вісник Верховного Суду України, 2002. – №4 (32). – (Постанова Пленуму Верховного Суду України).

5. Криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, затверджена рішенням розширеного засідання секції НКМР Міністерства Юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів координаційної ради з питань судової експертизи. Протокол від 10.04.2009 року № 22. – К.: Міністерство Юстиції України, 2009. – (Методика).

6. Про внесення змін та доповнень до Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та вибухових матеріалів, затвердженої Наказом МВС України № 164 від 25.03.93. – К.: Міністерство внутрішніх справ України, 1993 – (Наказ МВС України).

7. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. – Новое изд., перепеч. с изд. 1908 г. – М.: ЛексЭст, 2002.

8. Дьяконов П.А. Экспертиза холодного и метательного неогнестрельного оружия: [курс лекций] / П.А. Дьяконов. – М.: Московский ун-т МВД России, 2007.

9. Зырянов В.В. Проблемы криминалистического оружейведения: автореф. дис. на соискание степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс, криминалистика, теория оперативно-розыскной деятельности» / В.В. Зырянов. – Омск, 1998.

10. Криміналістична техніка: Навч. Посібник / Кол. авторів; За ред. А. В. Кофанова. – К.: КИЙ, 2006.

11. Плескачевский В.М. Оружие в криминалистике: понятие и классификация. – М.: Спарк, 2001.

12. Порядок проведення та оформлення експертних досліджень: метод. реком. / [розробники В.С. Печніков та інші] – К.: ДНДЕКЦ, 2004.

13. Подшибякин А.С. Теория и практика криминалистического исследования холодного оружия (уголовно-правовой и криминалистические аспекты): дис ... кандидата юрид. наук: 12.00.09 /

Проблеми визначення змісту предмета судової експертизи будь-якого класу (роду, виду) і його меж мають принципове значення не тільки для теорії криміналістики і суміжних наук, але і пряме практичне значення, оскільки будь-яке звуження чи розширення предмета впливають на комплекс спеціальних знань, які повинен мати суб'єкт (експерт), який проводить таку експертизу.

Криміналістична експертиза холодної зброї провадиться в нашій країні вже більш 80 років, але питання про її предмет дотепер залишається дискусійним. Одні криміналісти включають у нього завдання встановлення приналежності об'єктів дослідження до холодної зброї та ідентифікації її слідів застосування (ушкодженням), і на цій підставі вважають цю експертизу одним з видів трасології. Інші виділяють її в самостійний рід (вид) криміналістичної експертизи, але відносять до її предмета те саме коло завдань. Треті, включаючи те саме коло завдань, вважають її видом криміналістичного дослідження зброї і слідів її застосування (судової балістики). І, нарешті, четверта позиція полягає в тому, що експертиза холодної зброї є самостійним родом криміналістичної експертизи, її предмет містить установлення групової приналежності холодної зброї, але він не повинен містити в собі питання, що відносяться до ідентифікації цієї зброї за її слідами застосування (ушкодженням). Саме ця четверта позиція представляється єдиною правильною.

Основні завдання, що визначають предмет криміналістичної експертизи холодної зброї, мають, насамперед, класифікаційний характер, тобто основна мета експертного дослідження – встановлення групової приналежності досліджуваного об'єкта на різних класифікаційних рівнях і ланках.

Історично це обумовлено змінами і доповненнями колишнього союзного і республіканського законодавства. 29 березня 1935 р. ЦВК і РНК СРСР прийняли Постанову «Про заходи боротьби з хуліганством», у якому вперше була встановлена кримінальна відповідальність за «...виготовлення, збереження, збут і носіння кинджалів, фінських ножів і тому подібної холодної зброї без дозволу НКВС у встановленому порядку» (СЗ № 18). Відповідно Постановою ВЦВК і РНК РРФСР 10 травня 1935 р. ст. 182 КК РРФСР була доповнена частиною 4 і приміткою до неї, у якій говорилося: «Дія дійсної статті не поширюється на збереження і носіння холодної зброї у місцевостях, у яких носіння холодної зброї пов'язано з умовами побуту і є приналежністю національного костюма (СУ № 14). І вже 10 вересня 1935 р. новою Постановою ВЦВК і РРЖ РРФСР «Про місцевості РРФСР», у яких

застосовується примітка до ст. 182 Кримінального кодексу бути роз'яснено, що воно поширюється:

а) на місцеве населення таких національних республік і областей РРФСР: Дагестанської РСР, Чечено-Інгушської, Кабардино-Балкарської, Північно-Осетинської, Карачаєво-Черкеської й Адигейський автономних областей, – за умови носіння холодної зброї (кинджала) як приналежності національного костюма;

б) на місцеве населення сільських місцевостей, які проживають поблизу Фінляндії (фінські ножі);

в) на місцеве промислове населення тих районів Крайньої Півночі, де носіння холодної зброї (мисливського ножа) є необхідним за умовами побуту чи промислу.

Прийняття нових кримінальних кодексів РРФСР та інших союзних республік у 1960-1961 р.р., наступні зміни і доповнення в них ще раз підтвердили завдання експертизи холодної зброї і розширили сферу її застосування. В даний час холодна зброя виступає як предмет кримінального правопорушення або як предмет здійснення кримінального правопорушення.

Тому криміналістична експертиза холодної зброї давно дістала широке поширення по всій території колишнього Радянського Союзу, а з 1985 р. і в Естонській РСР, де Указом Президії Верховної Ради ЕРСР від 18 березня 1985 р. уведена кримінальна відповідальність за незаконне носіння, чи виготовлення збут холодної зброї – ст. 208 КК ЕРСР, аналогічна ч. 2 ст. 218 КК РРФСР (Відомості Верховної Ради та Уряду Естонської РСР. – 1985. – № 9-752. – ст. 127).

Подальший розвиток відповідного кримінального законодавства обумовило необхідність установлення групової приналежності матеріальних об'єктів для відповіді на питання, чи будуть вони предметом вчинення кримінального правопорушення, при розслідуванні і судовому розгляді кримінальних проваджень. Оскільки життєвих чи загально юридичних знань оперативно-слідчих, прокурорських працівників і суддів для цього виявилось недостатньо, треба було використання спеціальних знань у формі криміналістичної експертизи. Однак у той час – на початковому етапі (друга половина 30-х та 40-і рр.) експерти-криміналісти таких знань майже не мали, оскільки не було наукової основи – відповідної галузі криміналістичної техніки, і знадобилося кілька десятиліть, багато зусиль наукових і практичних працівників для її створення.

Окремі розрізнені відомості про холодну зброю військових видів і зразків у загально-довідковій і військово-технічній літературі не могли задовольнити запити правоохоронних органів, особливо у зв'язку з тим, що серед таких предметів зустрічалася велика кількість об'єктів, призначених для нанесення тілесних ушкоджень, але не вивчених у якій-

Ці дані є дуже важливими оскільки встановити належність даного виду зброї тільки за загальними ознаками (розміри, міцність, гострота тощо), які окремо й у сукупності можуть бути властиві великій кількості ножів різного призначення, не представляється можливим.

У цей час криміналістичний інтерес представляють середньоазіатські національні ножі й питання про їх віднесення до холодної зброї.

Так, А.І. Устинов, М.З. Портнов та Е.Н. Денисов відносять всі національні ножі до холодної зброї, а Ю.Н. Голдованский і Х.М. Тахо-Годи виділяють із них хівинські, таджицькі й узбецькі ножі, як такі що відносяться до холодної зброї.

Узбецькі «спичаки» мають відносно масивний клинок із прямим або дещо ввігнутим обухом, що іноді має опуклий скіс. По обидва боки на клинку прямо під обухом проточені доли.

Обмежувача ці ножі не мають, але його роль виконує стовщена основа клинка.

Руків'я із прямою спинкою, що збігається з обухом клинка, овального або круглого перетину й по ширині приблизно в 2-2,5 рази менше основи клинка, має на кінці виступ убік леза.

Нижнє кільце руків'я подовжене з бічними скосами убік граней клинка. На клинок наноситься гравірування з національним орнаментом або символами релігійного змісту. Ніж зберігається в шкіряних піхвах майже повністю й витягається рукою за виступ на руків'я.

У хівинських ножів клинок має форму витягнутого трикутника, скіс обуха, як правило, відсутній або слабо виражений, доли відсутні, товщина клинка поступово зменшується від основи убік вістря. Довжина клинка приблизно в 6-7 разів більша його ширини.

На хвостовик клинка кріпиться кістяне руків'я конічної форми, скріплене біля основи металевими кільцями з латуні або срібла, прикрашеними національним орнаментом. Клинок ножа по всій його поверхні або ближче до руків'я має орнамент або символічні знаки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

При наявності фіксатора клинка необхідно оцінити ступінь його надійності. У тому числі з погляду згладжування ребер фіксатора й паза під нього в основі клинка ножа при нанесенні колючих ударів у відносно тверді перешкоди, а також при влученні забруднень у паз основи клинка під виступ фіксатора.

Як показують проведенні експерименти з туристичними ножами фіксатори клинка є дуже ненадійні, а коли додавалися поперечні навантаження основа клинка розсовувала елементи руків'я за рахунок середовища голівок заклепок або витягуванням штифтів з втулок.

Туристичні ножі можуть мати клеймо виробника, позначення виду матеріалу клинка (наприклад, "STAINLESS STEEL" – нержавіюча сталь) та номер виробу за каталогом фірми-виробника.

Відповідно до методики довжина клинку туристичного ножа не повинна перевищувати 150 мм при наявності в конструкції ножа утику чи обмежувача, а при відсутності утику чи обмежувача довжина клинка повинна бути до 220 мм, при товщині обуху до 2,6 мм.

На ножі господарчі спеціальні (туристичні) українського промислового виробництва поширюються вимоги ДТС України 367-91, у яких, зокрема передбачено: загальна довжина ножів – від 210 мм до 370 мм; максимальна товщина клинку – 4,5 мм; максимальна маса – 0,50 кг; обов'язкова наявність заводських маркувальних позначок.

Національні ножі.

Поняття, яке зазначене в методиці характеризує національну холодну зброю, як холодну зброю, форма, параметри та декоративне оздоблення якої були встановлені протягом довготривалого часу у відповідності з умовами життя певного етносу. Криміналістичне дослідження національних ножів майже нічим не відрізняється від дослідження зброї інших видів. До них застосовується та сама методика, правила опису, фотографування тощо. Основні відмінності дослідження зводяться до такого:

– однією з головних передумов можливості проведення експертизи розглянутого виду є знання про різні групи холодної зброї, їх специфіку, характерні риси, конструкційні відмінності і предмети подібного виду або назви, що наявні в суспільстві. У цілому це велика галузь знань, заснована на історії зброї, етнографії й деяких інших наук, що дозволяє об'єктивно, з наукової точки зору робити висновок про те, чим є досліджуваний предмет;

– дослідження для визначення розглянутої приналежності має розпізнавальний характер та є діагностичним.

Щоб визначити, чи є ніж холодною зброєю, необхідно знати, чи існувала або існує в цей час зброя такого самого типу, як і цей ніж, де, коли вона виникла, які характерні ознаки мала, яке було її призначення (війна, полювання й ін.), чи підлягала вона істотним змінам із часом й інші данні.

небудь сфері спеціальних знань (кастети, надолонники тощо). Не випадково уже в роки Великої Вітчизняної війни і після неї Верховним Судом СРСР у постановках по конкретним кримінальним справам стали даватися деякі загальні вказівки і роз'яснення. Практика вимагала створення спеціального криміналістичного вчення про холодну зброю, тим більше, що у кримінальному законодавстві низка норм у той час і тепер прямо пов'язана зі зброєю, у тому числі і холодною.

Криміналістика ж не була готова дати які-небудь науково обгрунтовані дані в цьому плані. Не були розроблені основні ознаки для визначення поняття холодної зброї і її класифікації, критерії її оцінки і методики досліджень. Лише наприкінці 40-х і початку 50-х рр. НІК ГУМ МВС колишнього СРСР були випущені короткі методичні вказівки з визначення холодної зброї, і професором М.Б. Терзієвим була розпочата спроба коротко сформулювати основні ознаки холодної зброї.

Висновки ж експертів-криміналістів системи МВС та МЮ колишнього СРСР з питань експертизи холодної зброї, що не спираються на наукову основу, нерідко мали суб'єктивний характер, відрізнялися неповнотою, бездоказовістю і численними помилками. На це справедливо вказував М.П. Яблоков.

Відсутність наукових основ криміналістичної експертизи холодної зброї, недоліки в практиці її проведення викликали гостру дискусію серед учених і практичних працівників. Так, А.Р. Шляхов у той час вважав за доцільне відмовитися від проведення цієї експертизи, оскільки слідчі і судді можуть самі вирішувати питання, чи є той чи інший ніж холодною зброєю, і для цього не треба ніяких спеціальних знань. На його думку, досить було б видати довідник з описом зразків холодної зброї і це вирішило б усі проблеми. Аналогічна думка була висловлена Д.А. Корецьким, цю позицію підтримав М.П. Яблоков, але пізніше трохи змінив свою точку зору, допускаючи, що експерти можуть давати висновки, у яких указують, «... досліджений предмет виготовлений за типом такої холодної зброї, і не роблять висновок, чи є він холодною зброєю». Аналогічну позицію займав І.Л. Львів. Низка криміналістів взагалі вважали, що, вирішуючи питання про приналежність предмета до холодної зброї, експерт виходить за межі своєї компетенції, оскільки це відноситься до прерогативи слідчого і суду, а деякі з них зберегли цю думку і надалі.

Протилежну позицію мав М.М. Видря, який обгрунтував важливість проведення експертизи холодної зброї, необхідність підготовки для цього кваліфікованих експертів. Він, зокрема, писав: «Питання, пов'язані зі встановленням типу холодної зброї, якості металу, з якого виготовлене лезо, бойової характеристики, особливо нетипової зброї, навряд чи можуть бути покладені на суд, що не зобов'язаний знати ці питання. Багато криміналістів зайняли «проміжні» позиції, зважаючи, що

експертизу холодної зброї необхідно проводити, але лише за об'єктами саморобного виготовлення, заводська ж холодна зброя загальновідома і призначати її експертне дослідження не має потреби, оскільки не вимагає спеціальних знань. Утім, деякі з них допускали, крім того, експертизу холодної зброї заводського виготовлення, якщо вона має дефекти або іноземне походження. Ця позиція знайшла своє відображення її у низці міжвідомчих і відомчих нормативних актів. Зокрема, у спільному листі № 11-9 від 28 лютого 1963 р. «Про необґрунтованість призначення і проведення експертиз холодної зброї стандартного і заводського виготовлення», підписаному заступником міністра ОГП Росії, заступником міністра юстиції Росії і заступником прокурора Росії, були зазначено: «...органи дізнання, попереднього слідства і суду не повинні призначати проведення експертиз холодної зброї – ножів заводського виготовлення, приналежність або неприналежність яких до холодної зброї очевидна і не викликає сумнівів.

У п. 2 Інструкції прокурорам, начальникам підрозділів міліції і народних судів Азербайджану від 10 жовтня 1957 р. «Про упорядкування призначення експертизи холодної зброї», підписаної заступником міністра юстиції Азербайджану, заступником прокурора Азербайджану і заступником міністра внутрішніх справ Азербайджану, говорилося: «Призначення експертиз з дослідження ножів вважати недоцільним, коли ніж, вилучений як речовинний доказ:

- а) виготовлений за типом кавказького зразка – кинджала;
- б) відноситься до ножів військового зразка – кортики, багнети, ножі розвідника, шашки, шпаги, тощо;
- в) виготовлений заводським способом маркою заводу, коли типова приналежність не викликає сумніву;
- г) відноситься до ножів господарсько-побутового призначення заводського виготовлення, якщо він не перероблений.

Тут же цікаво відзначити, що у виданій пізніше Азербайджанським НПСЕ Інструкції такі обмеження вже не були передбачені.

У п. 76 «Інструкції з проведення судових експертиз у науково-дослідному інституті судової експертизи Міністерства юстиції Литви», затвердженої 28 травня 1975 р., зазначено: «... Не можуть бути об'єктами цього виду експертизи предмети, що свідомо є:

- а) військовим спорядженням, як, наприклад, багнети, палаші, стилети, кортики, шпаги, рапіри, шаблі й ін., якщо їх, конструктивні особливості істотно не змінені;
- б) предметами господарського чи особистого побуту: столові, фруктові, кухонні, садові, кишенькові тощо ножі;
- в) мисливським спорядженням (мисливські ножі фабричного виготовлення)».

Перелік подібних нормативних актів можна було б продовжити. Ця ж

водним туризмом.

Є різновидом холодної клинкової зброї та випускаються у нескладаному вигляді.

Ножі для виживання повинні складатися з клинка та руків'я, мати утик або обмежувач, які забезпечують міцне утримання ножа під час нанесення колючих ударів та безпечність застосування.

Ріжучі кромки клинка (леза) повинні бути гостро заточені. Допускаються спеціальні види заточки (наприклад, типу «бобровий зуб») як на усю довжину леза, так і на його частину, також одно- або дворядна пилка.

На поверхні клинка, на металевих та інших деталях ножа для виживання не припускається наявність дефектів, які зменшують міцність та безпечність його використання.

До комплекту ножів для виживання можуть входити додаткові предмети та приладдя як побутового (шило, консервовідкривач, компас тощо), так і спеціального призначення (екстрактор; обтискувальне кільце; пилка; приналежності для риболовлі; ніж для знімання шкіри; тятива; аптечка; сірники та ін., які розміщуються в порожнині руків'я або в чохлі чи піхвах ножа).

Відмінною конструктивною особливістю руків'я ножів для виживання є те, що воно при значній міцності як правило – порожнисте і зачинається тильником за допомогою різьбового з'єднання. Така конструкція забезпечує компактне зберігання додаткових предметів та приладдя, а також можливість насаджування ножа на ратище (в цьому разі він виконує роль наконечника списа).

Допускається заточка обуху та його скосу від вістря на довжину до 2/3 клинка.

Мінімальні параметри клинків ножів для виживання:

- довжина не менша за 90 мм;
- товщина обуху не менша за 2,6 мм;
- кут загострення леза – не більше як 40°, кут загострення вістря – не більше як 70°.

Ножі туристичні.

Ножі туристичні призначені для використання при проведенні різних господарсько-побутових операцій у похідних умовах та до холодної зброї не відносяться.

Туристичні ножі є ножами, призначеними насамперед для виконання господарсько-побутових операцій, пов'язаних з похідним способом життя.

Необхідно ретельно оцінити комплекс конструктивних властивостей цих ножів. При цьому варто враховувати, що наявність фіксатора клинка або обмежувача, а також значні розміри ножів та їх елементів не є ознаками, які дозволяють однозначно віднести досліджуваний ніж до холодної зброї.

мисливських спеціального призначення, які не є холодною зброєю (якщо інше не передбачено офіційно затвердженими нормативними та технічними документами, діючими в Україні):

- довжина до 150 мм при наявності утику або обмежувача;
- довжина до 220 мм при відсутності утику або обмежувача;
- товщина обуху менша за 2,6 мм;
- найбільший вигин обуху клинка наверх від умовної лінії, що з'єднує вістря клинка і верхній край руків'я, перебільшує 15 мм (див. схему 4.1);

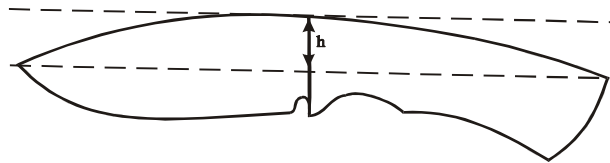


Схема 4.1.

- найбільший вигин обуху клинка униз, до леза, перебільшує 5 мм (див. схему 4.2);

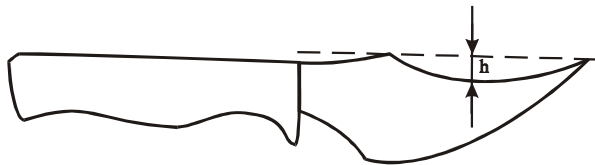


Схема 4.2.

- вістря клинка виступає більш ніж на 5 мм над лінією обуха (див. схему 4.3).

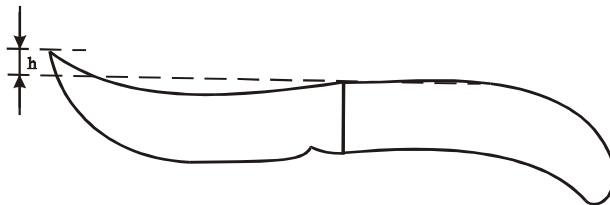


Схема 4.3.

Ножі для виживання.

Ножі для виживання, відносяться до мисливського та/або спеціального спорядження і використовуються як в умовах промислового або спортивного полювання (як мисливські ножі загального призначення), так і в тяжких похідних умовах, мандрівках та під час занять спортивним туризмом, у тому числі, його спеціальними видами – альпінізмом та

лінія проводиться в методичному посібнику «Настільна книга судді».

Очевидно, що неясність у праві на існування експертизи холодної зброї і недостатня розробленість її наукових основ призвели до того, що деякі провідні вчені-криміналісти взагалі не включили її в систему криміналістичних експертиз як рід чи вид. Тим часом гостра дискусія з приводу експертизи холодної зброї на сторінках спеціальної літератури і правової періодичної преси дала серйозний поштовх розробці її наукових основ. Починаючи з 1957 р. до наших днів, вийшло безліч робіт, присвячених призначенню і проведенню криміналістичної експертизи холодної зброї в цілому й її теоретичних основ, або окремих її аспектів – про поняття холодної зброї та її класифікацію, методику дослідження, особливості дослідження національної холодної зброї, захищені докторська і кандидатська дисертації, був накопичений багатий довідковий матеріал.

А яким же шляхом йде практика? Зараз важко сказати: хто, коли і де вперше провів експертизу предмета з метою встановлення його приналежності до холодної зброї. Однак такі експертизи стали проводитися повсюди і чим далі, тим кількість їх зростала. Спостерігається їх кількісне збільшення і в даний час, щорічно в Україні проводяться сотні таких експертиз.

Необхідно відзначити, що дискусії в теорії про те, чи може взагалі проводитися експертиза холодної зброї, чи потрібні спеціальні знання для визначення холодної зброї і хто повинен вирішувати питання про приналежність предметів до холодної зброї – слідчий (суд) чи експерт, серйозно торкнулися і практики. Так, у ЕКВ УВС Іркутського облвиконкому Російської Федерації на початку 60-х рр. взагалі відмовлялися проводити таку експертизу, мотивуючи це тим, що тут не потрібно спеціальних знань. Пізніше з тих самих мотивів у 1969-1973 р.р., не проводилися експертизи холодної зброї в Казахському НПСЕ. Були періоди, коли в деяких експертних установах Міністерства оборони колишнього СРСР у висновках експертів указувався лише конкретний вид холодної зброї без зазначення, чи відноситься вона до холодної зброї, з'являлися такі ж висновки в Центральний Сибірський НПСЕ.

Таким чином, до предмету криміналістичної експертизи холодної зброї повинні бути включені і завдання, пов'язані зі встановленням її технічного стану. У зв'язку з цим щодо холодної зброї саморобного виготовлення виникає завдання встановлення джерела походження її за місцем виробництва або єдиного джерела походження, якщо досліджуються два і більше екземпляри. Тут можуть, бути вирішені питання:

- з яких матеріалів виготовлена холодна зброя;
- яке устаткування, верстати, інструменти, технологічні процеси використовувалися при виготовленні;

– чи не виготовлені надані екземпляри холодної зброї з тих самих матеріалів.

Однак ці питання не специфічні саме для холодної зброї і вимагають для їх вирішення зовсім іншого комплексу спеціальних знань, що відносяться до криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів (КЕМВІ), тому вирішуються в межах останньої відповідними фахівцями і, отже, не входять до предмету криміналістичної експертизи холодної зброї.

В окремих випадках для встановлення джерела походження може допомогти трасологічна експертиза, наприклад: ідентифікація інструментів за слідами на частинах (деталях) зброї – у встановленні засобів і місця виготовлення, ідентифікація клинка, обмежувача чи інших частин (деталей) зброї за слідами на внутрішній стороні (поверхні) піхв (чохла) – у встановленні місця зберігання чи носіння, але всі ці дослідження традиційно трасологічні і не входять до предмету криміналістичної експертизи холодної зброї, хоча на практиці і можуть вирішуватися тим самим експертом-трасологом, якщо він є фахівцем у цих родах криміналістичної експертизи.

Виходячи з усього вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що криміналістична експертиза холодної зброї є самостійним родом криміналістичної експертизи, має свою спеціальну основу, галузь знань – криміналістичне вчення про холодну зброю і свій предмет як сферу практичної діяльності, що охоплює діагностичні завдання двох видів: першого (основного) зі встановлення групової приналежності холодної зброї та іншого (допоміжного) – зі встановлення технічного стану холодної зброї.

Звідси можна сформулювати й основне коло питань, розв'язуваних криміналістичною експертизою холодної зброї:

- чи є наданий на дослідження предмет холодною зброєю?
- до якого типу, виду, різновиду, зразка холодної зброї відноситься наданий на дослідження предмет?
- який спосіб виготовлення наданої на дослідження холодної зброї (заводський, кустарний, саморобний тощо)?
- чи не є надана на дослідження холодна зброя перероблена, з холодної зброї іншого типу, виду, зразка, якого саме і яким способом?
- чи не використовувалися для виготовлення наданої на дослідження холодної зброї частини (деталі) холодної зброї іншого типу, виду, зразка або предмета заводського чи господарсько-побутового призначення і якого саме?
- коли (у який період часу), де і яким підприємством випущена надана на дослідження холодна зброя?
- чи не є надана на дослідження холодна зброя національною, якщо так, то якою саме?
- чи справна надана на дослідження холодна зброя?

або спортивного полювання (у тому числі підводного). Ці ножі за своїм призначенням поділяються на:

– ножі, які служать для обробки туш та (або) зняття шкіри, а також можуть бути використані для добивання звіра та захисту при його нападі;

– ножі, які служать для обробки туш та (або) зняття шкіри, а також можуть бути використані для добивання морського звіра і крупної риби та захисту при їх нападі.

Ножі мисливські спеціальні подвійного призначення повинні складатися з клинка та руків'я, мати утич або обмежувач, які забезпечують міцне утримання ножа під час нанесення колючих ударів при добиванні звіра або крупної риби та безпечність застосування під час обробки туш та зняття шкіри.

Ріжучі кромки клинка (леза) повинні бути гостро заточені. Допускаються спеціальні види заточки (наприклад, типу «серейторна») як на усю довжину леза, так і на його частину та/або на обуху.

До комплекту ножів мисливських спеціальних подвійного призначення можуть входити додаткові предмети та приладдя як побутового призначення (шило, консервовідкривач і т.ін.), так і спеціального призначення: екстрактор; обтискувальне кільце; пилка, яка може бути розташована на обуху клинка або у вигляді окремого предмета; спеціальний клинок для зняття шкіри тощо. Допускається заточка обуху та його скосу від вістря на довжину до 2/3 клинка.

Останньою групою ножів мисливських є **ножі спеціального призначення**, котрі відносяться до мисливського спорядження, і призначені як для використання їх в умовах промислового або спортивного полювання (в тому числі і підводного), так і для господарських потреб (для зняття шкіри свійських тварин та обробки їх туш, як господарсько-побутові ножі та допоміжні інструменти), але на відміну від попередньо розглянутих груп до холодної зброї не відносяться.

На клинках ножів мисливських спеціального призначення можуть бути додаткові приладдя побутового та спеціального призначення (наприклад, пилка, розташована на обуху клинка; вістря клинка, виконане у вигляді викрутки; спеціальні вирізи на клинку та ін.).

До комплекту ножів мисливських спеціального призначення можуть входити: додаткові клинки, які не фіксуються, котрі можуть складатися у руків'я, предмети та приладдя як побутового (шило, викрутка, консервовідкривач і т.ін.), так і спеціального (пилка для кістки, екстрактор тощо) призначення, котрі можуть як складатися у руків'я, та і розміщуватися всередині руків'я, піхвах або чохлах.

Конструкція складаних ножів мисливських спеціального призначення може бути як з пружинною, так і з безпружинною фіксацією клинка, предметів та приладдя.

Методикою встановлюються граничні розміри для клинків ножів

як загального призначення так і спеціального подвійного призначення поділяються на три види:

- нескладані;
- складані;
- розбірні.

Ножі мисливські загального призначення можуть мати додаткові предмети та приладдя як побутового (шило, консервовідкривач і т.ін.), так і спеціального призначення (екстрактор; обтискувальне кільце; пилка, яка може бути розташована на обуху клинка або у вигляді окремого предмета; клинок для зняття шкіри та ін.).

Методикою встановлюються граничні мінімальні параметри для клинків ножів мисливських загального та подвійного призначення (якщо інше не передбачено офіційно затвердженими нормативними та технічними документами діючими в Україні):

- довжина клинка не менша як 90 мм;
- товщина обуху не менша за 2,6 мм;
- кут загострення леза – не більше як 30° (за виключенням ножів для тяжких робіт – не більше як 50°), кут загострення вістря – не більше як 70°.

Другим різновидом мисливських ножів є **кинджали мисливські**. Вони відносяться до мисливського спорядження, розраховані для використання в умовах промислового або спортивного полювання.

Кинджали мисливські загального призначення служать для ураження та добивання звіра, а також для захисту при його нападі.

Повинні складатися з клинка та руків'я, мати утик (обмежувач) на руків'ї, який забезпечує міцне утримання ножа під час нанесення колючих ударів та безпечність застосування.

Кинджали мисливські повинні мати симетричну дволезну форму клинка з гострим бойовим кінцем або вістря. Ріжучі кромки клинка (лез) повинні мати гостру заточку. Вістря мисливських кинджалів повинно знаходитись на середній лінії клинка.

На відміну від ножів загального та спеціального подвійного призначення, клинки кинджалів мисливських мають такі граничні мінімальні параметри:

- довжина не менша за 150 мм;
- товщина клинка не менша за 4 мм;
- відносне подовження (відношення довжини до ширини) не більше за 6:1;
- кут загострення леза – не більше як 30°;
- кут загострення вістря – не більше як 30°.

Третім різновидом мисливських ножів є **ножі мисливські спеціальні подвійного призначення**, котрі відносяться до мисливського спорядження, і призначені для використання їх в умовах промислового

Наведений вище перелік питань не є вичерпним, по кожному конкретному кримінальному провадженню питання вимагають більшої конкретизації, уточнення і можливі їх редакційні зміни, але усі вони в цілому дають уявлення про сучасні завдання і можливості криміналістичної експертизи холодної зброї.

Як видно з вище викладеного, для того, щоб компетентно стверджувати про відношення предмету до холодної зброї і його технічний стан, потрібні великі знання в цій галузі – дані з науки, техніки, ремесла, а в якіс мірі навіть і мистецтва (узяти, наприклад, національний орнамент та інші прикраси, які мають різні зразки національної холодної зброї). А щоб мати такі знання, потрібні спеціальна підготовка, практичний досвід і постійне удосконалювання своїх знань, оскільки загальний розвиток технічного прогресу викликає і поява нових зразків холодної зброї і навіть нових її видів. Очевидно, що таку підготовку можуть мати тільки експерти-криміналісти, які спеціалізуються в галузі дослідження холодної зброї.

Чи можуть судово-слідчі працівники мати такі знання?

Теоретично – так, але тільки певною мірою, на тому рівні, що вони одержують у невеликому обсязі з криміналістичної техніки, за умови, що криміналістичне вчення про холодну зброю буде включено в програми всіх юридичних вузів і добре засвоєно в процесі навчання.

Експерт, керуються тільки своїми спеціальними знаннями і не вправі вирішувати питання про відповідальність за незаконне носіння, виготовлення чи збут холодної зброї, це відноситься до компетенції слідчого, прокурора і суду. Так експерту і необов'язково знати, як власник предмета (наприклад, кинджала) використовував його чи збирався використовувати. Експерт робить висновок про призначення предмета, досліджуючи його матеріальну частину і зіставляючи з історично сформованими зразками холодної зброї. І, якщо особа намагалася виготовити знаряддя убивства, у результаті чого з нього вийшов ніж, що відповідає за своєю конструкцією кухонному, суд не може визнати цей ніж холодною зброєю, хоча намір на убивство і буде доведений.

Таким чином, для вирішення питання про віднесення предметів до холодної зброї необхідні спеціальні знання, які повинні мати експерти, і до їх компетенції входить остаточне визначення, чи є предмет-речовий доказ холодною зброєю чи ні. При цьому це також робить слідчого, прокурора і суддю відповідальними за об'єктивну оцінку висновку експерта, для чого вони самі повинні мати певний мінімум знань в галузі криміналістичної оцінки холодної зброї.

РОЗДІЛ 2 КРИМІНАЛІСТИЧНІ ТА ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ

ВИМОГИ ДО ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

Визначення приналежності предмета до холодної зброї.

Приналежність до холодної зброї визначається за наявністю у предмета (пристрою) сукупності таких загальних криміналістичних ознак:

- призначеності для ураження цілі;
- придатності для неодноразового ураження цілі.

Всі інші предмети (пристрої), у яких повністю або частково відсутня хоча б одна з цих загальних ознак, до холодної зброї не відносяться.

Призначеність предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю сукупності конструктивних ознак, які дозволяють віднести його до певного різновиду холодної зброї.

До такої сукупності конструктивних ознак відносяться:

- наявність елементів певного виду, форм та розмірів;
- спосіб з'єднання елементів.

Призначеність предмета (пристрою) для ураження цілі визначається в результаті встановлення збігу притаманної йому сукупності конструктивних ознак із сукупністю конструктивних ознак відомого різновиду холодної зброї при порівнянні з відомими аналогами певних різновидів холодної зброї, у якості яких використовують натурні зразки з криміналістичних та інших колекцій, описи та зображення різноманітних зразків холодної зброї в офіційній довідковій та спеціальній літературі, комп'ютерних базах даних та з урахуванням даних фірм-виробників.

Придатність предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю технічної забезпеченості як окремих елементів, так і конструкції в цілому, а також за достатністю його уражаючих властивостей.

Наявність технічної забезпеченості конструкції в цілому і окремих елементів предмета (пристрою) визначається в результаті встановлення:

- відповідності розмірних, ергономічних, міцносних (як відносно елементів об'єкту, так і відносно їх з'єднань) та інших технічних характеристик досліджуваного предмета (пристрою) як в цілому, так і його складових, стандартам (ДСТУ та ін.), технічним умовам (ТУ), а при відсутності нормативно-технічних документів – параметрам відомих аналогів даного різновиду холодної зброї;
- безпечності та зручності його використання при застосуванні у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї (перевіряються експериментально);
- можливості неодноразового використання (перевіряється експериментально).

Для клинкової зброї, в зв'язку з цим, встановлюється спосіб кріплення клинка, зручність утримання зброї у руці, безпечність нанесення

Частина обуха або весь обух може мати дрібні зубці для чищення риби. Руків'я ножів іноді виготовляється з легких плавучих матеріалів, завдяки чому ножі не тонуть. У деяких випадках вони забезпечуються додатковими пристосуваннями. Назви ножів залежно від їх виробника бувають різними, але в більшості відображають їх призначення: «Рибалка», «Ніж для рибалки» тощо.

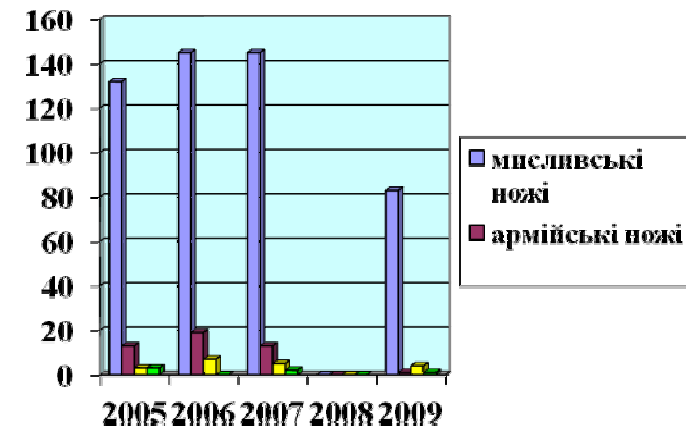
Відходячи від історії розвитку мисливської зброї хотілось би зупинитися на сучасних параметрах які запропоновані у вище згаданій Методиці криміналістичних досліджень холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, в якій наведені критерії які пред'являються до сучасних мисливських ножів.

Згідно з Методикою до мисливських ножів відносяться:

- ножі мисливські загального призначення;
- мисливські кинджали;
- ножі мисливські спеціальні подвійного призначення;
- ножі мисливські спеціального призначення.

Діаграма 4.1.

Співвідношення деяких найбільш розповсюджених видів клинкової холодної зброї, яка надійшла на дослідження в експертні підрозділи за період 2005-2009 років



Варто зазначити, що перші три групи ножів відносяться до холодної зброї, тоді як четверта має господарсько-побутове призначення і до холодної зброї не відноситься.

Ножі мисливські загального призначення, відносяться до мисливського спорядження і призначені для використання тільки в умовах промислового або спортивного полювання. Вони використовуються для добивання звіра та захисту при його нападі. Більшість ножів мисливських

мисливець» тощо.

У той же час універсалізм виявився не тільки в прагненні до об'єднання в одному виробі винятково мисливських функцій, але також і в іншому напрямку. З'явилися ножі, що одержали популярність як «ножі для тяжких робіт», які призначаються як для мисливців, так і для всіх інших осіб, пов'язаних з роботою в польових умовах. Ці ножі характеризуються високою міцністю при тривалому впливі на важкооброблювані матеріали, відносно більшими розмірами й значною вагою (близько 400-500 г). Довжина їх клинків 150-250 мм і більше при значній ширині й товщині. Товарні назви таких ножів різні й залежать від країни й виробника: «Мисливець», «Ніж для тяжких робіт», «Тяжкий робочий ніж», «Мисливський для тяжких робіт» тощо.

Довгий клинок у багатьох випадках позитивно розцінювався мисливцями, але носіння його було не завжди зручним. У зв'язку із цим поширюються мисливські ножі складної конструкції. Ще в минулому столітті спочатку у Франції, а потім у Німеччині з'явилися ножі зі складним до клинка руків'ям. Довжина клинка цих ножів доходила до 250 мм і значно перевищувала довжину руків'я. Тому в складеному положенні ніж уміщувався в піхви й міг використовуватися як звичайний мисливський ніж середніх розмірів, а в розкритому положенні як ніж з довгим клинком. У закритому й у розкритому положенні клинок фіксувався пружинною засувкою.

Надалі довжина клинка складних мисливських ножів скоротилася до відповідності довжині руків'я. Такі мисливські ножі виготовляються в різних країнах дотепер. Довжина їх клинків, як правило, до 90-120 мм при товщині до 6 мм. Клинки ножів зазвичай фіксуються засувкою. Руків'я рогові, пластмасові, з цінних порід дерева.

Ножі й кинджали для підводного полювання відрізняються в основному тим, що їх металеві деталі виготовляються з нержавіючих сплавів металів, а руків'я із пластмаси, гуми або інших матеріалів, що не піддаються корозії. В іншому вони відповідають звичайним мисливським ножам. Довжина їх клинка складає 150-180 мм. Характерним для них є спеціальні піхви, частіше пластмасові із прорізами для проходу води й ремнями для кріплення на нозі. Деякі фірми випускають той самий ніж у двох варіантах залежно від конструкції піхв: як звичайний мисливський і як ніж для підводного полювання.

До мисливських ножів тісно примикає група ножів, призначених для аматорів-рибалок. Так само, як і мисливські ножі, вони відрізняються різноманітністю форм і конструкцій. Виготовляються з матеріалів, стійких до корозії, особливістю варто назвати те, що, на відміну від ножів для підводного полювання вони мають невеликий і тонкий клинок, що нерідко прогинається при бічному натиску. Загальна довжина їх складає до 250 мм при довжині клинка 100-120 мм, іноді до 160 мм. Вони бувають складані.

визначених за силою та напрямком ударів.

Для арбалетів та луків: можливість ведення прицільної стрільби; відповідність міцносних характеристик як конструкції в цілому, так окремих деталей предмета (пристрою) вимогам Державних стандартів, ТУ, діючих в Україні, а також міцносним характеристикам аналогів даного різновиду зброї.

Перевірка міцності конструкції предмета (пристрою) в цілому провадиться за вимогами, які передбачені Методикою згідно з існуючою нормативно-технічною документацією.

Отримані результати оцінюються за ступенем їх впливу на міцність конструкції зброї та можливість багаторазового застосування, а також безпечність її застосування та зниження уражуючих властивостей.

До прийняття Державних стандартів України на холодну (в т. ч. металну) зброю порівняння технічних характеристик конкретних зразків провадиться з діючими в Україні стандартами і технічними умовами, а також техніко-криміналістичними характеристиками на окремі види та типи такої зброї і конструктивно схожі на них вироби, які вміщені як додатки до даної Методики.

Достатність уражуючих властивостей предметів (пристроїв), які досліджуються, визначається в результаті встановлення можливості неодноразового ураження цілі при використанні предмету (пристрою) визначеним для конкретного типу холодної зброї способом.

Можливість нанесення таких ушкоджень перевіряється експериментально згідно зі встановленими Методикою критеріями.

За результатами проведених випробувань предмета (пристрою) встановлюється наявність сукупності криміналістичних ознак та робиться висновок щодо його приналежності до певного різновиду холодної зброї, а в разі відсутності необхідної сукупності характерних для такої зброї ознак (хоча б по одній з визначальних ознак встановлено невідповідність вимогам до холодної зброї) – до певної групи виробів господарсько-побутового призначення.

Під час аналізу виявлених криміналістичних ознак необхідно приймати до уваги те, що вирішальним для визнання конкретного предмета (пристрою) холодною зброєю є сукупність ознак:

- основне цільове призначення;
- конструктивні особливості уражаючого елемента (наприклад, для клинка форма, розміри, загострення леза, форма та розташування вістря відносно поздовжньої вісі);
- конструктивні особливості руків'я (зручність утримання, наявність, форма та розміри утику або обмежувача);
- конструктивні особливості з'єднання руків'я з уражуючим елементом;
- міцність та пружність конструкції в цілому;

– можливість ураження цілі.

Примітка. В результаті аналізу технічних умов на виготовлення різноманітних зразків холодної зброї та криміналістичної практики, цією Методикою встановлені мінімальні розміри та інші припустимі технічні характеристики холодної зброї, а також найбільші припустимі розміри та аналогічні характеристики для деяких типів виробів господарсько-побутового призначення, які конструктивно схожі з такою зброєю. Ці дані наведені у вигляді додатків до Методики.

Першу спробу окреслити основні ознаки холодної зброї сформулював М.В. Терзиев у 1948 році. На думку вченого, холодна зброя повинна відповідати таким критеріям, а саме: «...1) *принадлежность* к острым режущим, рубящим, колющим или тупым орудиям; 2) *предназначение* служить для нападения или активной самозащиты и 3) *возможность нанесения им телесного повреждения*. Столовый нож удовлетворяет первому и третьему из этих условий, но не отвечает второму...» (курсив наш).

Але як відмічав Є.М. Тихонов, наведені ознаки характерні багатьом видам зброї і конкретизують холодну зброю.

Криміналіст М.І. Ємельянов до критеріїв оцінки холодної зброї додає як загальні ознаки так і окремі, а саме:

– «... *предмет, специально изготовленный или приспособленный для причинения телесных повреждений...*»;

– «... *удобный и пригодный по своим размерам, форме и прочности для этой цели...*»;

– «... *не имеющий прямого назначения в хозяйстве и в быту*».

У визначенні взагалі відсутня загальна ознака зброї як «*засіб нападу чи активного захисту*», проте більш конкретизована спеціальна ознака за його призначенням.

А.М. Самончик, у 1959 р. запропонував такі ознаки холодної зброї:

– «...*специально изготовленный или приспособленный предмет ...*»;

– «...*служащий для активного нападения или самообороны...*»;

– «...*приводимый в действие с помощью мускульной силы человека*»;

– «... *прямое назначение - использование холодного оружия в военных целях, для охоты или промысла...*» (курсив наш).

На наш погляд, в даному визначенні не враховано кримінальну холодну зброю.

Найбільш повно ознаки холодної зброї було запропоновано М.Г. Любарським, а саме:

– «...*предмет, не имеющий прямого производственного или хозяйственно-бытового назначения...*»;

– «... *специально изготовленный или приспособленный для нанесения им телесных повреждений...*»;

– «... *используемое при нападении или активной обороне*»;

– «...*соответствующий этим целям по конструктивным особенностям своих частей, «их размерам и свойствам материалов*

більшій або меншій мірі відрізняються від справжнього фінського ножа.

Серед мисливських ножів інших типів варто виділити ще одну групу, що має особливості в конструкції, які полегшують знімання шкіри. В одному випадку це прямий або вигнутий і під певним кутом заточений обух клинка з упором для пальця, в іншому – невелика ділянка заточеного обуха, піднятого ближче до вістря. Називаються ці ножі по-різному. В американських джерелах вони мають загальну назву «Скінер», що в перекладі означає ніж для зняття шкіри. У різних країнах залежно від розмірів цих ножів, матеріалу, з якого вони виготовлені, та інших особливостей ці ножі мають різні торговельні назви: «Кривий мисливський ніж», «Буйволобий шкурний», «Супутник мисливця» тощо. У великому асортименті ножі подібного типу випускаються в США. Там же виготовляється ще один тип мисливського ножа з коротким, близько 80 мм клинком і пилкою на обуху під назвою «Капер», призначений для робіт зі зняття рогів із дрібних копитних тварин. Для траперів (пасткових мисливців) у Німеччині випускаються ножі більших розмірів з довжиною клинка 100-130 мм і дещо іншої форми. Руків'я їх робиться з різного матеріалу, наприклад з рожевого й палісандрового дерева. Торговельні назви цих ножів також різні: «Юконский мисливец», «Ніж трапера», «Супутник трапера», «Канадський трапер» тощо. Ножі норвезького типу, але на відміну від ножів, виготовлених у самій Норвегії, і ножі шведського типу, що дещо відрізняються від ножів, які виготовляються в названих країнах. Наприкінці 50-х рр. у нашій країні перебували в обігу ножі шведського типу але називалися чомусь норвезькими. У той же час дістали поширення радянські мисливські ножі канадського типу але з відмінністю від канадських, виготовлених, наприклад, у США.

У цілому, можна помітити, що за останні роки спостерігається поступове спрощення характерних рис, властивих мисливським ножем того чи іншого народу, і вони трансформуються в більш загальну форму. Одночасно з цим зменшуються й розміри мисливських ножів. Так, якщо в минулому столітті довжина клинка мисливського ножа близько 300 мм вважалася звичайною, то в наш час ножі з довжиною клинка 150-160 мм самими виробниками офіційно називаються довгими. У нашій країні, наприклад, ножі цього типу випускаються за назвою промислових, хоча довжина їх клинків ще більше – 190 мм.

Розвиток міжнародних зв'язків, обмін інформацією, зразками продукції, вимоги технічної естетики, нарешті, мода призвели до того, що риси універсалізації виявилися ще більше. У результаті ранні форми мисливських ножів змінилися, з'явилися інші конструкції. Так, ножі для добивання звіра отримали нові форми клинків при їх довжині 110-120 мм, додаткові пристосування у вигляді пилки й т.п. З'явилися клинки, які, на думку їх розроблювачів, більше задовольняють потреби мисливців. До них відносяться ножі під назвами «Лосиний мисливец», «Білий

РОЗПОВСЮДЖЕНИХ ВИДІВ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

Дослідження ножів та кинджалів, не клинкової зброї.

Мисливські ножі.

Повертаючись до дослідження найбільш розповсюджених зразків холодної зброї хотілось більш детально зупинитися на такому типі ножів, як мисливські. Це найбільш часто досліджувана категорія ножів.

Одним з різновидів занять, що входять у життєвий уклад низки народів, було і є полювання як джерело задоволення потреб людини. Як знаряддя полювання, тобто мисливська зброя, служили національні ножі й кинджали. Деякі з них використовуються з цією метою і дотепер, наприклад, бурятські, лапландські, німецькі, туркменські, фінські, якутські тощо.

Ще з кінця XVIII ст. у Росії починають діставати все більше поширення мисливські кинджали, форми яких вироблялися під впливом кавказької холодної зброї, які стали особливо відомими після кавказьких воєн. Такий тип зброї в різних його варіантах виготовлявся різними майстрами й підприємствами в Росії, а потім у СРСР аж до 30-х рр. Поряд із цим типом зброї, але в меншому обсязі, тодішніми майстрами виготовлялася й мисливська зброя за середньоазіатськими мотивами. У країнах Західної Європи поширюються й інші форми. Серед них – англійські мисливські ножі з довжиною клинка 300 мм і більші при товщині 6-7 мм, іспанські кинджали для полювання на ведмеда із широким клинком довжиною понад 300 мм, що мають у поперечному розрізі ромбовидну форму та масивне рогоподібне руків'я. Найбільш характерними зразками мисливських ножів, залежно від різновидів і умов полювання, є німецькі. Серед них різняться багатоцільові мисливські ножі загальною довжиною близько 400 мм (довжина клинка – 250 мм, ширина – 40 мм, товщина – 5 мм), вагою понад 400 г. Руків'я в них, як правило, рогове, а центр ваги розташований ближче до вістря ножа. Ці ножі призначені не тільки для полювання на звіра, але також для різних робіт при розбивці табору, рубанні дров і т.п.

Крім того, є група ножів з довгим клинком, руків'я яких виготовлене з рогу оленя із хрестовиною у вигляді ніжки козулі. Клинки їх, як правило, прикрашені зображеннями на мисливські мотиви. Ці ножі дещо відрізняються один від одного за розмірами, деякими деталями конструкції та прикрасам.

Поряд із цими різновидами мисливських ножів існують й інші типи ножів для мисливців. Серед них у першу чергу необхідно назвати ножі, що одержали популярність у нашій країні – «фінських». Вони, як правило, мали різні види руків'я й обмежувача. Загальним у них є тільки те, що всі вони за формою, співвідношенням розмірів частин і якістю обробки в

(прочность, твердость, упругость)...»;

– «... по способу действия являющийся рубящим, колющим, режущим, колюще-рубящим, колюще-режущим, ударным или смешанного типа».

Дані критерії є у своїй основі прийнятними, проте викликає заперечення включення в нього терміна «пристосований» як і в А.М. Самончика. Адже якщо предмет втратив у результаті переробки «пристосування» своє колишнє цільове призначення – виробниче чи господарсько-побутове, мова йде вже не про його пристосування, а про виготовлення принципово нового виробу – холодної зброї (наприклад, з напилка, столового ножа і т.п.). Пристосування ж предмета в тому і виражається, що він ще зберігає своє колишнє цільове призначення, але піддався переробці, що полегшує нанесення ним тілесних ушкоджень (наприклад, гостро заточена робоча частина кінця викрутки). Т.А. Сєдова влучно помічає, що: «... термин «приспособление», слишком узкий для понимания термина «изготовление». До речі, цей термін «пристосований» зустрічається й у визначеннях М.І. Ємельянова, А.С. Подшибякіна у юридичному словнику. На погляд Є.М. Тихонова, даний термін підлягає виключенню з визначення поняття холодної зброї, оскільки викликає в теорії і на практиці розширювальне тлумачення названого поняття.

В.М. Плєскачевський у своєму визначенні поєднує наведені критерії, а саме:

– «... устройство, конструктивно предназначенное для нанесения серьезных повреждений человеку или животному...»;

– «... за счет мускульной силы человека...»;

– «... в ближнем бою».

З даною позицією науковців не можна погодитись. На наш погляд, в основу критеріїв оцінки холодної зброї повинно бути покладено призначеність предмета, або пристрою для нанесення тяжких тілесних ушкоджень (активного нападу або захисту) і спосіб утворення цих ушкоджень (колюче, різане, рубляче, колюче-різане та ін.), а безпосереднє, чи дистанційне використання даного предмета, не є визначальним критерієм оцінки холодної зброї.

На практиці нерідко виникають труднощі у визначенні предметів з погляду віднесення їх до холодної зброї, особливо предметів саморобного виготовлення. Одним з найбільш ефективних методів вирішення питання в цих випадках є порівняння досліджуваного об'єкта зі зразками холодної зброї і зразками різних предметів виробничого, господарського і медичного призначення. Це є одним з факторів, що підштовхнули деяких криміналістів включити у поняття холодної зброї таку ознаку, як відповідність історично виробленим типам стандартних зразків холодної зброї.

На погляд Є.М. Тихонова, включення цієї ознаки до загального визначення поняття холодної зброї виглядає дуже привабливо – наскільки

це спростило б користування таким визначенням при вирішенні практичних питань. Однак саме практика і показує, що цю ознаку в загальне визначення включати не можна, оскільки тоді порушиться одне з найважливіших правил визначення понять «визначення повинне бути розмірним».

У цьому випадку «за бортом» виявиться велика кількість різних об'єктів, що є маскованою холодною зброєю, або зброєю оригінальної конструкції.

Виходячи з вищевикладеного, Є.М. Тихонов робить висновок, що холодна зброя повинна мати сукупність ознак, що, будучи згрупованими в систему, виглядають у такий спосіб.

Загальна ознака – призначення для нападу чи активного захисту.

Спеціальні ознаки:

- спеціальне виготовлення для безпосереднього нанесення серйозних тілесних ушкоджень;
- відсутність прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення;
- конструкція, розміри і матеріал предмета повинні забезпечувати нанесення таких ушкоджень;
- використання мускульної сили людини для нанесення ушкоджень;
- за способом (принципом) уражаючої дії є колючими, рубаючими, ріжучими, колюче-ріжучими, рубаючими і ріжучими, колюче-рубаючими, колюче-ріжуче-рубаючими, ударно-дробильними чи комбінованими знаряддями.

Можна погодитись з Є.М. Тихоновим щодо наведених ним загальних та спеціальних ознак, але науковець не розглядає опосередковану холодну зброю (метальну).

Близька позиція до поглядів Є.М. Тихонова у іншого науковця А.І. Кострова. Він наводить такі ознаки холодної зброї:

«Холодное оружие должно обладать совокупностью систематизированных признаков:

- общих, т.е. оружие должно быть предназначено для нападения или активной защиты;
- специальных, т.е. изготовление оружия для непосредственного причинения телесных повреждений, опасных для жизни, и отсутствие прямого производственного или хозяйственно-бытового назначения, конструкция, размеры и материал предмета должны обеспечивать нанесение таких повреждений, использование мускульной силы человека;
- по способу поражающего действия являются: колющими, режущими, рубящими, колюще-режущими, колюще-рубящими, режуще-рубящими, колюще-режущими, ударно-раздробляющими или комбинированного действия».

Можна погодитись з поглядами вчених, що основною ознакою

подальше нанесення ударів, додатково провадиться щонайменше 20 експериментів.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів виникають суттєві деформації та руйнування предмету (пристрою), які роблять неможливим подальше нанесення ударів у зв'язку з повним або частковим (відокремлення елементів) руйнуванням об'єкту та/або можливістю ушкодження експериментатора, експеримент припиняється і досліджуваний об'єкт визнається таким, що **не відповідає** вимогам технічної забезпеченості.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів зазначені деформації та руйнування предмету (пристрою) не виникають, досліджуваний об'єкт визнається таким, що **відповідає** вимогам технічної забезпеченості.

2. Динамічні випробування механічних металевих предметів (пристроїв) проводяться шляхом метання снаряду (пострілів) у мішень у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї при таких додаткових умовах:

- дистанція – не менше як 5 метрів і не більше 100 метрів;
- зусилля натягу тятиви для арбалетів та луків не менше як 20 кг;
- стріли для арбалетів та луків – з наконечником конічної форми та кутом загострення менше 30°.

Механічний металевий предмет (пристрій) визнається таким, що має достатні уражаючі властивості, якщо при проведенні не менш як десяти експериментів не виникло будь-яких ушкоджень предмету (пристрою), а глибина проникнення пошкоджень в матеріал мішені сягає не менше як:

- при дистанції 5 метрів – глибина не менше 20 мм;
- при дистанції 10 метрів – глибина не менше 15 мм;
- при дистанції 20 метрів – глибина не менше 10 мм.

РОЗДІ 4 ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЙБІЛЬШ

повинно бути вигинів, викрошувань, притуплень.

Якщо експериментальні зрізи та леза клинків після цих експериментів відповідають зазначеним вимогам, об'єкт вважається таким, що має достатні міцності властивості для ураження цілі шляхом нанесення різаних ушкоджень.

При неможливості зробити рівний зріз та/або виникненні на зрізові задирів, робиться висновок про непридатність об'єкту у наданому стані для нанесення різаних ушкоджень. В цьому разі має бути дана оцінка можливості та складності приведення об'єкту у стан, придатний для нанесення таких ушкоджень. Якщо можливо та нескладно привести об'єкт у стан, придатний для нанесення різаних ушкоджень, недоліки експериментальних зрізів не можуть вважатися достатньою підставою для висновку про непризначеність предмету (пристрою) для нанесення різаних ушкоджень.

При виникненні у процесі експериментів (по п'ятій включно) хоча б одного з вищезазначених дефектів леза – робиться висновок про відсутність у випробуваного об'єкту достатньої міцності для нанесення різаних ушкоджень.

Динамічні випробування металевих предметів (пристроїв).

Динамічні випробування проводяться для встановлення можливості неодноразового ураження цілі при застосуванні досліджуваного предмету (пристрою) типовим для найближчого аналога (аналогів) холодної зброї способом (способами). Металеві предмети (пристрої) випробовуються шляхом експериментального кидання (пострілів) у мішень.

Загальні умови випробувань металевих предметів (пристроїв):

- мішень – суха соснова деревина не менш як 50 мм завтовшки;
- кількість кидків (пострілів) – до 50 разів, але не менше 10.

1. Динамічні випробування простих металевих предметів проводяться шляхом кидання в мішень у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї при таких додаткових умовах:

- дистанція – 3-5 метрів.

Простий металевий предмет визнається таким, що має достатні уражаючі властивості, якщо при проведенні не менш як десяти експериментів не виникло будь-яких пошкоджень предмету (пристрою), а глибина проникнення пошкоджень в матеріал мішені сягає не менше як 10 мм.

Якщо при контактах з мішенню простого металевого предмету виникли пошкодження уражуючого елемента (вигини, притуплення, викришування) та/або пошкодження (руйнування) внаслідок яких порушується необхідна для ураження цілі балансування предмету, досліджуваний предмет визнається таким, що не має достатніх уражуючих властивостей.

Якщо при здійсненні до 10 кидків виникають незначні деформації та руйнування окремих фрагментів елементів об'єкту, які не виключають

холодної зброї є *призначеність* досліджуваного предмета для нападу та активного захисту, але і спеціально виготовлені, придатні для нанесення тяжких тілесних пошкоджень і можливість нанесення даних пошкоджень.

Авторський колектив підручника «Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів» – Я.В. Рибалко, Г.В. Прохоров-Лукин, В.Р. Самусь, О.П. Ягодин, В.Є. Бергер наводять такі критерії оцінки холодної зброї, а саме:

– «Належність предмета до холодної зброї визначається за наявністю у нього сукупності таких загальних криміналістичних ознак:

– **призначеності** для ураження цілі;

– **придатності** для неодноразового ураження цілі.

Всі інші предмети (пристрої), у яких повністю або частково відсутня хоча б одна з цих загальних ознак, до холодної зброї не відносяться.

Призначеність предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю сукупності конструктивних ознак, які дозволяють віднести його до певного різновиду холодної зброї.

До такої сукупності конструктивних ознак входять:

– **наявність** елементів певного виду, форм та розмірів;

– **спосіб** з'єднання елементів.

Призначеність предмета (пристрою), який випробовується, для ураження цілі визначається в результаті встановлення збігу притаманній йому сукупності конструктивних ознак із сукупністю конструктивних ознак відомого різновиду холодної зброї при порівнянні з відомими аналогами певних різновидів холодної зброї, у якості яких виступають натурні зразки з криміналістичних та інших колекцій, описи та зображення різноманітних зразків холодної зброї в офіційній довідковій та спеціальній літературі, комп'ютерних базах даних та з урахуванням даних фірм-виробників.

Сукупності необхідних конструктивних елементів для окремих видів та типів холодної зброї, а також деяких типів виробів господарсько-побутового призначення.

Придатність випробуваного предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю **технічної забезпеченості** як окремих елементів, так і конструкції в цілому, а також за **достатністю** його уражуючих властивостей.

Наявність технічної забезпеченості конструкції в цілому і окремих елементів предмета (пристрою) визначається в результаті встановлення:

– відповідності розмірних, ергономічних, міцносних (як відносно елементів об'єкту, так і відносно їх з'єднань) та інших технічних характеристик досліджуваного предмета (пристрою) як в цілому, так і його складових;

– відповідності стандартам (ДСТУ та ін.), технічним умовам (ТУ), а при відсутності нормативно-технічних документів – параметрам відомих

аналогів даного різновиду холодної зброї;

– безпечності та зручності його використання при застосуванні у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї (перевіряються експериментально);

– можливості неодноразового використання (перевіряється експериментально).

Для клинкової зброї, в зв'язку з цим, встановлюється спосіб кріплення клинка, зручність утримання зброї у руці, безпечність нанесення визначених за силою та напрямком ударів.

Для арбалетів та луків: можливість ведення прицільної стрільби; відповідність міцносних характеристик як конструкції в цілому, так і окремих деталей предмета (пристрою) вимогам Державних стандартів, ТУ, діючих в Україні, а також міцносним характеристикам аналогів даного різновиду зброї.

Перевірка міцності конструкції предмета (пристрою) в цілому провадиться за вимогами, які передбачені Методикою згідно до існуючою нормативно-технічною документацією.

Отримані результати оцінюються за ступенем їх впливу на міцність конструкції зброї та можливість багаторазового застосування, а також безпечність її застосування та зниження уражуючих властивостей.

До прийняття Державних стандартів України на холодну (в т. ч. металну) зброю порівняння технічних характеристик конкретних зразків провадиться з діючими в Україні стандартами і технічними умовами, а також техніко-криміналістичними характеристиками на окремі види та типи такої зброї і конструктивно схожі на них вироби, які вміщені як додатки до даної Методики.

Достатність уражуючих властивостей предметів (пристроїв), які досліджуються, визначається в результаті встановлення можливості неодноразового ураження цілі при використанні предмету (пристрою) визначеним для конкретного типу холодної зброї способом.

Можливість нанесення таких ушкоджень перевіряється експериментально згідно зі встановленими цією Методикою критеріями.

За результатами проведених випробувань предмета (пристрою) встановлюється наявність сукупності криміналістичних ознак та робиться висновок щодо його приналежності до певного різновиду холодної зброї, а в разі відсутності необхідної сукупності характерних для такої зброї ознак (хоча б по одній з визначальних ознак встановлено невідповідність вимогам до холодної зброї) – до певної групи виробів господарсько-побутового призначення.

Під час аналізу виявлених криміналістичних ознак необхідно приймати до уваги те, що **визначальною** для визнання конкретного предмета (пристрою) холодною зброєю є сукупність ознак:

– основне цільове призначення;

неодноразового ураження цілі при застосування досліджуваного предмету (пристрою) типовим для найближчого аналога (аналогів) холодної зброї способом (способами). Клинкові предмети (пристрої) в залежності від характеру вістря та заточки леза випробовуються шляхом нанесення колючих ударів та/або проведення експериментальних зрізів.

Як мішень для нанесення **колючих ударів** використовується суха соснова дошка товщиною до 50 мм. При цьому:

– кількість ударів – до 50 разів, але не менше 10;

– сила ударів максимальна;

– кутовий діапазон напрямків – від 30° до 90°;

– орієнтація площини осі клинка відносно волокон деревини – поперечна.

Якщо при проведенні не менш як десяти експериментів не виникло будь-яких ушкоджень предмету (пристрою), а глибина проникнення пошкоджень в матеріал мішені не менше як 10 мм, предмет (пристрій) визнається таким, що має достатні міцносні властивості для ураження цілі.

Якщо при нанесенні до 10 ударів виникають суттєві деформації та руйнування предмету (пристрою), які роблять неможливим подальше нанесення колючих ударів у зв'язку з можливістю ушкодження експериментатора, експеримент припиняється і досліджуваний об'єкт визнається таким, що не відповідає вимогам технічної забезпеченості.

Якщо при нанесенні до 10 ударів виникають незначні деформації та руйнування окремих фрагментів елементів об'єкту, які не виключають подальше нанесення колючих ударів, додатково наноситься щонайменше 20 експериментальних ударів.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів виникають суттєві деформації та руйнування предмету (пристрою), які роблять неможливим подальше нанесення колючих ударів у зв'язку з повним або частковим (відокремлення елементів) руйнуванням об'єкту та/або можливістю ушкодження експериментатора, експеримент припиняється і досліджуваний об'єкт визнається таким, що не відповідає вимогам технічної забезпеченості.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів зазначені деформації та руйнування предмету (пристрою) не виникають, досліджуваний об'єкт визнається таким, що відповідає вимогам технічної забезпеченості.

Перевірка **заточки** клинків провадиться шляхом огляду та експериментів.

Якщо при огляді встановлено, що на лезі клинка є заводська (фабрична) заточка, кут якої складає 31° і більше, об'єкт вважається **не призначеним** для нанесення різаних ушкоджень.

Якщо кут заточки складає 30° і менше, провадяться п'ятиразові **зрізи** стрижня товщиною 10-12 мм з березової (або подібної за щільністю) деревини, при цьому зріз має бути рівним, без задирів, на лезі клинка не

випробування не повинно бути: залишкової деформації, виникнення люфтів, руйнування деталей та механізмів ножа. Випробування проводяться не менш трьох разів відносно кожного предмету (пристрою) (див. схему 3.2).

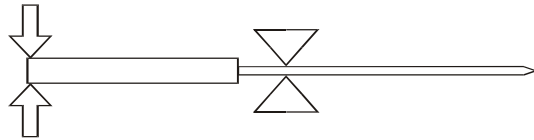


Схема 3.2.

Міцність конструкції вузла фіксатора в ножі складаних та загальної конструкції ножів нескладаних визначається за схемою: ніж встановлюється на опори біля кінців клинка та руків'я. До місця з'єднання клинка з руків'ям прикладається зусилля 15 кг у напрямку перпендикулярному вісі клинка вздовж його площини в обидві сторони. Після випробування не повинно бути: залишкової деформації, виникнення люфтів, руйнування деталей та механізмів ножа, порушення надійності фіксації. Випробування проводяться не менш трьох разів відносно кожного предмету (пристрою) (див. схему 3.3).

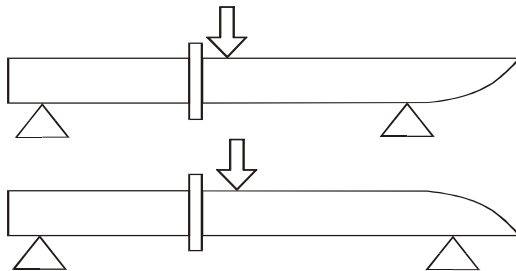


Схема 3.3.

Якщо при проведенні всіх зазначених випробувань перераховані вище стосовно кожного виду випробувань пошкодження (дефекти) не виникли, предмет (пристрій) вважається таким, що має достатню для ураження цілі міцність.

Якщо при проведенні одного із зазначених виду випробувань виникає хоча б один дефект (пошкодження, руйнування), предмет (пристрій) вважається таким, що не має достатньої для ураження цілі міцності.

Примітка: статичні випробування за вимогами цього пункту повинні проводитись відносно всіх короткоклінових предметів (пристроїв).

Динамічні випробування клинкових предметів (пристроїв).

Динамічні випробування проводяться для встановлення можливості

– конструктивні особливості уражуючого елемента (наприклад, для клинка – форма, розміри, загострення леза, форма та розташування вістря відносно повздовжньої осі);

– конструктивні особливості руків'я (зручність утримання, наявність, форма та розміри утику або обмежувача);

– конструктивні особливості з'єднання руків'я з уражуючим елементом;

– міцність та пружність конструкції в цілому;

– можливість ураження цілі.

Виходячи з результатів дослідження і відповідно до прийнятого нами загального визначення зброї, на наш погляд, з метою віднесення досліджуваного предмета до холодної зброї, він повинен відповідати таким критеріям:

Основні:

– призначення для неодноразового нанесення тяжких тілесних ушкоджень живим цілям, а також пошкоджень або руйнації іншим об'єктам неживої природи;

– відсутність прямого виробничого та господарського призначення;

– придатні для неодноразового нанесення таких пошкоджень.

Спеціальні:

– предмети (кинжалі, стилети, шпаги та ін.) та пристрої (лук, арбалет, праща та ін.);

– спеціально виготовлені, конструктивно і функціонально призначені для нанесення тяжких тілесних ушкоджень живим цілям, а також пошкоджень або руйнації іншим об'єктам неживої природи;

– використання м'язової енергії людини чи механічного пристрою;

– колючий, ріжучий, рубаючий, колюче-ріжучий, колюче-рубаючий, ріжуче-рубаючий, ударно-дробильний або комбінований ефект;

– опосередкованої чи безпосередньої дії;

– відповідають стандартним зразкам, або історично виробленим типам зброї (тільки для бойової та мисливської зброї, саморобна холодна зброя, може мати оригінальну, характерну тільки їй конструкцію).

РОЗДІЛ 3

ВИЗНАЧЕННЯ ПРИДАТНОСТІ ТА ДОСТАТНОСТІ

ПРЕДМЕТА ДЛЯ УРАЖЕННЯ ЦІЛІ

Завдання випробувань.

Встановлення фактичних характеристик наданого на дослідження предмета (пристрою) та їх порівняння з критеріями призначеності та придатності для ураження цілі.

Показник, що оцінюється.

Наявність сукупності криміналістичних ознак, на основі якої встановлюється належність досліджуваного предмета (пристрою) до конкретного різновиду холодної зброї.

Відсутність сукупності необхідних ознак холодної зброї дозволяє віднести зразок до певної групи виробів господарсько-побутового призначення, які конструктивно схожі з такою зброєю.

Порядок проведення дослідження.

Огляд предмета (пристрою) та ознайомлення з супроводжувальною документацією.

На цьому етапі:

- проводиться огляд предметів (приладів) з метою визначення їх загального стану;
- визначення правильності оформлення матеріалів, що надані на дослідження.

Визначення технічної забезпеченості для ураження цілі.

1. Визначення характерної сукупності конструктивних елементів.

На цьому етапі проводиться:

- фіксація зовнішнього вигляду предмету (пристрою);
- встановлення форми уражуючих та інших елементів (в т. ч. гостроти заточки леза);
- вимірювання його загальних розмірів та розмірів елементів;
- встановлення способу з'єднання елементів;
- визначення способу дії уражуючих елементів;
- встановлення виду матеріалів, з яких виготовлено предмет (якщо він монолітний) або елементи предмету (пристрою), в т. ч. елементи кріплення складових частин.

2. Порівняння з аналогами, встановлення приналежності предмета (пристрою) до певного класу, виду та типу.

Перевірка відповідності розмірних та інших конструктивних особливостей предмета (пристрою) техніко-криміналістичним характеристикам, вміщеним як додатки до Методики, а при відсутності їх – певним техніко-криміналістичним характеристикам відомих найближчих аналогів конкретного різновиду холодної зброї.

На цьому етапі випробувань проводяться:

- порівняння форми, розмірів та конструкції предмету (пристрою) з

формами, розмірами та конструкцією відомих зразків холодної зброї та предметів господарсько-побутового призначення;

– порівняння основних технічних характеристик предмету (пристрою) з основними техніко-криміналістичними характеристиками відомих зразків холодної зброї та предметів господарсько-побутового призначення;

– визначення безпечності використання предмету (пристрою);

– визначення можливості ураження цілі.

При повному збігу або несуттєвих розбіжностях порівнювальних ознак досліджуваного предмету (пристрою) і ознак найближчого аналогу холодної зброї робиться висновок про наявність у досліджуваного предмета технічної забезпеченості для ураження цілі.

При суттєвих (таких, що перешкоджають ураженню цілі типовим для найближчого аналогу холодної зброї способом) розбіжностях, робиться висновок про відсутність у досліджуваного предмета технічної забезпеченості для ураження цілі.

Якщо предмет (пристрій) не має технічної забезпеченості для ураження цілі, він визнається таким, що не відноситься до холодної зброї (з зазначенням його групової приналежності до конкретного виду предметів господарсько-побутового або іншого призначення) і подальші випробування не проводяться.

Визначення достатності уражаючих властивостей предметів (пристроїв) провадиться шляхом експериментальної перевірки міцностних властивостей їх конструкції в цілому при статичних та/або динамічних випробуваннях.

1. Статичні випробування короткоклінкових (до 400 мм) предметів (пристроїв).

Міцність та пружність конструкції клинка визначається за схемою: ніж затискається за руків'я у місці кріплення клинка. До вістря прикладається зусилля 5 кг у напрямку, перпендикулярному площині клинка в обидві сторони. Клинок не повинен вигинатися більше 5% своєї довжини. Після випробування не повинно бути залишкової деформації більш ніж 1% від довжини клинка. Випробування проводяться не менш трьох разів відносно кожного предмету (пристрою) (див. схему 3.1).

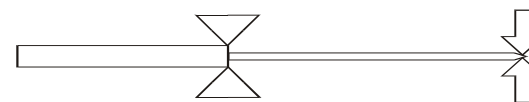


Схема 3.1.

Міцність конструкції вузла з'єднання клинка з руків'ям визначається за схемою: ніж затискається за клинок в 10 мм від місця з'єднання з руків'ям. До верхнього краю руків'я прикладається зусилля 5 кг в напрямку, перпендикулярному площині клинка в обидві сторони. Після